

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра економічної та соціальної географії

СИЛАБУС

обов'язкова навчальної дисципліни

ГЕОГРАФІЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА І АГРОБІЗНЕСУ

рівень вищої освіти бакалавр

галузь знань 01 Освіта

спеціальність 014 Середня освіта. Географія

освітньо-професійна програма Географія. Економіка

галузь знань 10 Природничі науки

спеціальність 106 Географія

освітньо-професійна програма Географія

Силабус навчальної дисципліни “Географія сільського господарства і агробізнесу” для студентів галузі знань 10 Природничі науки, 01 Освіта, спеціальностей 106 Географія, 014 Середня освіта. Географія, освітньо-професійних програм Географія, Географія. Економіка.

Розробник: к. геогр. н., доц. кафедри економічної та соціальної географії
Слащук А. М.

Силабус навчальної дисципліни затверджений на засіданні кафедри економічної та соціальної географії
протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.

В. о. завідувача кафедри:

Маковецька Л. О.

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: 10 Природничі науки 01 Освіта Спеціальність: 106 Географія, 014 Середня освіта. Географія Освітня програма: Географія, Географія. Економіка Бакалавр	Обов’язкова
Кількість годин/кредитів: 120/4		
ІНДЗ: немає		Рік навчання: 4
		Семестр: 7
		Лекції: 28
		Практичні (семінарські): 26
		Самостійна робота: 58
		Консультації: 8
	Форма контролю: екзамен	

Таблиця 2

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання Кількість годин/кредитів: 120/4	Галузь знань: 10 Природничі науки 01 Освіта Спеціальність: 106 Географія, 014 Середня освіта. Географія Освітня програма: Географія, Географія. Економіка Бакалавр	Обов’язкова
		Рік навчання: 4
		Семестр: 8
		Лекції: 10
ІНДЗ: немає		Практичні (Семінарські): 10
		Самостійна робота: 86
		Консультації: 14
		Форма контролю: екзамен

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Таблиця 3

Викладач	Слащук Андрій Миколайович
Науковий ступінь	Кандидат географічних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Доцент кафедри економічної та соціальної географії

Контактна інформація	тел. +380974947924, e-mail slashchuk.andriy@vnu.edu.ua
Дні занять	

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Анотація курсу

Дисципліна «Географія сільського господарства і агробізнесу» є складовою частиною нормативних дисциплін. Предметом вивчення навчальної дисципліни є дослідження суспільно-географічних понять і закономірностей, які відображають суть розміщення сільськогосподарського виробництва, галузей переробки і сфери обслуговування населення зокрема.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Географія сільського господарства і агробізнесу» є формування теоретико-методологічних основ і набуття практичних навичок дослідження територіальної організації аграрно-промислового комплексу (АПК), а також розкриття особливостей формування сільськогосподарського виробництва та АПК України на різних історичних етапах, регіональної спеціалізації АПК в Україні.

Основні завдання курсу:

- навчитися збирати, опрацювати, узагальнювати та аналізувати статистичну інформацію щодо сільського господарства та переробної сфери;
- здійснювати розроблення, вдосконалення і впровадження статистичної методології у практиці, яка базується на результатах наукових досліджень, міжнародних стандартах та рекомендаціях.

Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни студенти мають здобути наступні практичні навички та уміння:

Результати навчання (компетентності) До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

Інтегральна компетентність

- здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об’єктів та процесів (ІК).

Загальні компетентності (ЗК)

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. (ЗК 1);
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 2);
- здатність до проведення досліджень на відповідному рівні (ЗК 6);
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 7);
- навички міжособистісної взаємодії (ЗК 8);

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (**ЗК 12**).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК)

- здатність брати участь у плануванні та виконанні наукових та науково-технічних проєктів (**ФК 1**);
- здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства (**ФК 2**);
- здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах (**ФК 3**);
- здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтно-ї оболонки (**ФК 4**);
- здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах. (**ФК 5**);
- здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання (**ФК 6**);
- знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації (**ФК 7**);
- самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати (**ФК 8**);
- здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності (**ФК 9**);
- здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у географічній оболонці, їх властивості та притаманні ним процеси (**ФК 10**);
- здатність працювати в колективах виконавців, у тому числі в міждисциплінарних проєктах (**ФК 11**).

Знати: теоретико-методологічні основи функціонування агропромислового комплексу; функціональні зв'язки АПК; ознаки типізації АПК; основні методи дослідження АПК; умови і фактори територіальної диференціації процесів агропромислового комплексоутворення; особливості територіальної організації розвитку основних сфер АПК; основні проблеми розвитку АПК; територіальну структуру АПК; роль зовнішніх економічних зв'язків у розвитку АПК.

Вміти: аналізувати стан і перспективи розвитку АПК; характеризувати територіальну структуру АПК; давати комплексну характеристику окремих

галузей і підкомплексів; наносити на контурну карту і описувати розвиток та розміщення основних сфер АПК.

Структура навчальної дисципліни

Таблиця 4

Структура навчальної дисципліни для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекцій.	Практичні роботи.	Самостійна робота	Консультації	Форма контролю */ Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи функціонування та структура АПК						
Тема 1. Вступ. Поняття про АПК, його роль в господарстві України. Теоретико-методологічні основи формування АПК.	6	2	2	2	-	ДС, ДБ / 2
Тема 2. Структура АПК	7	2	2	2	1	ДС, ДБ,ІРС / 4
Тема 3. Умови і фактори формування агропромислового комплексу України	6	2	2	2	-	ДС, ДБ,ІРС / 4
Тема 4. Методи економіко-географічного дослідження АПК	9	2	2	4	1	ДС, ДБ / 2
Тема 5. Сільське господарство як основа АПК	6	2	2	2	-	ДС, ДБ,ІРС / 2
Модульна контрольна робота 1						КР / 20
Разом за модулем 1	34	10	10	12	2	34
Змістовий модуль 2. Географія рослинницько- та тваринницько-продуктових підкомплексів						
Тема 6. Географія зернопромислового комплексу	15	4	2	8	1	ДС, ДБ,ІРС / 4
Тема 7. Географія цукробурякового комплексу	11	2	2	6	1	ДС, ДБ,ІРС / 4
Тема 8. Географія рослинницько-продуктових підкомплексів	13	2	2	8	1	ДС, ДБ,ІРС / 4
Тема 9. Географія тваринницько-продуктових підкомплексів	13	2	2	8	1	ДС, ДБ,ІРС / 4
Модульна контрольна робота 2						КР / 20
Разом за модулем 2	52	10	8	30	4	36
Змістовий модуль 3. Територіальна структура та актуальні проблеми розвитку АПК						
Тема 10. Територіальна структура АПК України	9	2	2	4	1	ДС, ДБ,ІРС / 3
Тема 11. Актуальні проблеми розвитку АПК України в умовах економічної реформи	9	2	2	4	1	ДС, ДБ,ІРС / 3
Тема 12. Зовнішньоекономічні зв'язки АПК України	8	2	2	4	-	ДС, ДБ,ІРС / 2
Тема 13. Управління АПК України	8	2	2	4	-	ДС, ДБ,ІРС / 2
Модульна контрольна робота 3						МКР / 20
Разом за модулем 3	34	8	8	16	2	30

Всього годин / Балів	120	28	26	58	8	100
-----------------------------	------------	-----------	-----------	-----------	----------	------------

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Таблиця 5

Структура навчальної дисципліни для заочної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції.	Практичні роботи.	Самостійна робота	Консультації	Форма контролю */ Бали
Тема1. Вступ. Поняття про АПК, його роль в господарстві України. Теоретико-методологічні основи формування АПК	5	1	-	4	-	ДС/3
Тема 2. Структура АПК	9	2	1	6	1	ІРС/3
Тема 3. Умови і фактори формування агропромислового комплексу України	8	-	1	6	1	РЗ/3
Тема 4. Методи економіко-географічного дослідження АПК	5	-	-	4	1	РЗ/3
Тема 5. Сільське господарство як основа АПК	8	1	-	6	1	РЗ/3
Тема 6. Географія зернопромислового комплексу	14	2	2	8	2	ІРС/3
Тема 7. Географія цукробурякового комплексу	9	1	1	6	1	РЗ/3
Тема 8. Географія рослинницько-продуктових підкомплексів	11	1	1	8	1	РЗ/3
Тема 9. Географія тваринницько-продуктових підкомплексів	18	2	2	12	2	РЗ/3
Тема10. Територіальна структура АПК України	9	-	1	8	1	ДС/3
Тема 11. Актуальні проблеми розвитку АПК України в умовах економічної реформи	10	-	1	8	1	ІРС/3
Тема 12. Зовнішньоекономічні зв’язки АПК України	7	-	-	6	1	РЗ/3
Тема13. Управління АПК України	8	-	-	6	1	РЗ/4
Модульна контрольна робота						60
Всього годин / Балів	120	10	10	86	14	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Тема
1	Теоретико-методологічні основи функціонування АПК
2	Структура АПК
3	Умови і фактори територіальної організації АПК
4	Методи економіко-географічних досліджень АПК
5	Сільське господарство як основа АПК
6	Особливості територіальної організації основних сфер АПК
7	Розвиток агропромислової інтеграції в Україні в кінці ХІХ – на початку ХХ ст.
8	Географія продовольчих та непродовольчих підкомплексів
9	Територіальна структура АПК України
10	Зовнішньоекономічні зв'язки АПК України

ІV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо студента

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;
- чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи;
- брати участь у контрольних заходах (поточний, модульний, підсумковий та контроль самостійної роботи).

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- виконувати всі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- списування під час контрольних заходів (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв) заборонено;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Самостійно вивчати матеріал пропущеного заняття, за умов не виконання завдань практичного або лабораторного занять відпрацювати їх під керівництвом викладача та захистити у час передбачений графіком консультацій викладача.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (до -50 %). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за модульні контрольні роботи, (максимум – 60 балів) та виконання завдань тем змістових модулів (максимум – 40 балів).

До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу в т.ч. і матеріал самостійно, виконали практичні роботи.

Форма підсумкового контролю – екзамен.

На іспит виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

До екзамену не допускається здобувач вищої освіти, який набрав менше ніж 20 балів за навчальну роботу впродовж семестру, не виконав і не здав усі практичні завдання, не відвідував без поважних причин більшу частину лекцій.

Орієнтований перелік питань до екзамену

1. Суть АТК та АПК.
2. Функціонально-компонентна структура АПК.
3. Функціонально-територіальна та управлінська структура АПК.
4. Функціональні зв'язки АПК.
5. Типізація АПК.
6. Способи врахування природних умов і ресурсів.
7. Вплив суспільно-географічних факторів.
8. Система економічних факторів.
9. Територіальна організація сировинної сфери.
10. Структура і особливості розміщення виробництва засобів виробництва.
11. Склад і особливості розміщення переробної промисловості.
12. Розміщення об'єктів виробничої і соціальної інфраструктур.
13. Розміщення центрів науки та підготовки кадрів.
14. Основні чинники агропромислової інтеграції.
15. Райони агропромислового виробництва.
16. Роль і особливості галузевої структури.
17. Загальна оцінка й структура рослинницько-продуктових підкомплексів.
18. Загальна оцінка й структура тваринницько-продуктових підкомплексів.
19. Зернопродуктовий підкомплекс.
20. Буякоцукровий підкомплекс.
21. Картоплепродуктовий підкомплекс.
22. Плодоовочевопродуктовий підкомплекс.
23. Олійнопродуктовий підкомплекс.
24. Винограднопродуктовий підкомплекс.
25. Тютюнопромисловий підкомплекс.

- 26.Хмелепромисловий підкомплекс.
- 27.Луб'янопромисловий підкомплекс.
28. Ефіроолійний підкомплекс.
- 29.М'ясопродуктовий підкомплекс.
30. Молокопродуктовий підкомплекс.
31. Яйцепродуктовий підкомплекс.
32. Рибопродуктовий підкомплекс.
- 33.Бджолопродуктовий підкомплекс.
34. Вовнопромисловий підкомплекс.
- 35.Шкірянопромисловий підкомплекс.
- 36.Хутропромисловий підкомплекс.
37. Шовкопромисловий підкомплекс.
38. Територіальна структура АПК України.
39. Поліський АПТК.
40. Лісостеповий АПТК.
41. Степовий АПТК.
42. Кримсько-Карпатський АПТК.
43. Субтропічний АПТК.
44. Приміський АПТК.
45. Торгівля продовольчими товарами.
46. Торгівля непродовольчими товарами.
47. Торгівля засобами виробництва.
48. Діяльність спільних підприємств.
49. Організаційно-управлінська структура АПК України.
50. Сучасна система управління АПК.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Навчальна дисципліна оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Таблиця 7

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90–100	Відмінно
82–89	Дуже добре
75–81	Добре
67–74	Задовільно
60–66	Достатньо
1–59	Незадовільно

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропродовольчого комплексу : навч.-метод. посіб. / В. Г. Андрійчук – К. : КНЕУ, 2010.

2. Балабанов Г. В. Трансформація структури сільськогосподарського виробництва України: регіональний аспект / Г. В. Балабанов, О. М. Кобзєв, Г. В. Семенченко. – К. : УАРР/ПАП, 2000.
3. Борщевський П. Продовольча безпека країни: стан та тенденції / П. Борщевський, Л. Дейнеко // Розбудова держави. – К., 2000. – № 1–6. – С. 66–73.
4. Васьківська К. В. Функціонування сільськогосподарських підприємств у контексті розвитку сільських територій: наукові основи, стан і перспективи : монографія / К. В. Васьківська, І. В. Сембай. – Л. : ПАІС. 2009. – 196 с.
5. Гайдучкий П. І. Формування та розвиток аграрного ринку / П. І. Гайдучкий // Економіка АПК. – К. : ННЦ ІАЕ, 2004. – № 3. – С. 4–15.
6. Гладич Б. Б. Аграрний ринок / Б. Б. Гладич : підручник. – Тернопіль : Екон. думка, 2002.
7. Дейнеко Л. В. Розвиток харчової промисловості України в умовах ринкових перетворень: проблеми теорії і практики / Л. В. Дейнеко. – К. : Знання, 1999.
8. Дмитрук Б. П. Організація біржової діяльності в агропромисловому комплексі : навч. посіб. / Б. П. Дмитрук. – К. : Либідь, 2001.
9. Економіка й організація сільськогосподарського виробництва : навч. посіб. / С. В. Писаренко, О.С. Михайлова, Л. М. Болдирєва, Л. М. Назарук. – Полтава : РВВ ПДАА, 2010.
10. Заячук М. Д. Геопросторова організація фермерського укладу України: монографія / М. Д. Заячук. – Чернівці : Букрек, 2015.
11. Ішук С. І. Промислові комплекси України. Наукові основи територіальної організації : навч. посіб. / С. І. Ішук. – К. : Вид. Паливода А. В., 2003.
12. Канінський М. П. Підвищення конкурентоспроможності продукції овочівництва : монографія / М. П. Канінський. – К. : ННЦ ІАЕ, 2005. – 166 с.
13. Коваленко Ю. С. Наукові засади та основні тенденції формування аграрного ринку в Україні / Ю. С. Коваленко // Економіка АПК. – К. : ННЦ ІАЕ, 2004. – № 3. – С. 19–28.
14. Кузнецова І. О. Зерновий ринок України: історія створення та тенденції розвитку : монографія / І. О. Кузнецова. – О. : Поліграф, 2008.
15. Лисецький А. С. Продовольча безпека України: теорія, методологія, емпіричний аналіз / А. С. Лисецький. – К. : Оріяни, 2005.
16. Мезенцева Н. І. Інвестиційна діяльність в агропродовольчому виробництві України: регіональні аспекти : монографія / Н. І. Мезенцева, І. М. Мороз. – К. : Обрії, 2011.
17. Мезенцева Н. І. Територіальна диференціація інвестиційної діяльності в сільському господарстві України / Н. І. Мезенцева // Економічна та соціальна географія. – К., Обрії, 2010. – Вип. 60. – С. 226–232.
18. Мезенцева Н. І. Фермерські господарства в Україні: суспільногеографічні аспекти розміщення та розвитку / Н. І. Мезенцева, К. В. Мезенцев // Географія. Економіка, Екологія. Туризм : регіональні студії. – Ніжин, 2009. – Вип. 3. – С. 93–101.
19. Пістун М. Д. Географія агропромислових комплексів / М. Д. Пістун, В. О. Гуцал, Н. І. Провотар. – К. : Либідь, 1997.
20. Поручинська І. В. Особливості сучасного розвитку прикордонних господарських комплексів євро регіону «Буг» / І. В. Поручинська, В. І.

- Поручинський, А. М. Слащук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Географічні науки. – 2017. – № 7. – С. 76-81.
- 21.Продовольчий комплекс України: стан і перспективи розвитку : монографія / Л. В. Дейнеко, А. О. Коваленко, П. І. Коренюк, Е. І. Шелудько ; за ред. Б. М. Данилишина. – К. : Наук. думка, 2007.
- 22.Семенов В.Ф. Загальний курс агробізнесу : навч. посіб. / В. Ф. Семенов, І. Ю. Сіваченко, В. П. Федоряка. – К. : Знання, 2000.
- 23.Ситник В. П. Трансформація АПК України в ринкові умови / В. П. Ситник. – К. : ІАЕ УААН, 2002.
- 24.Слащук А.М. Теоретичні аспекти вивчення сільського розселення / А.М. Слащук, Л.В. Гладич // Наукові записки СумДПУ імені А.С. Макаренка. Географічні науки. –Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. – Вип. 5. – С.179-186.
25. Слащук А. М. Актуальні проблеми зайнятості й безробіття населення на сільському ринку праці Львівської області та основні шляхи їх вирішення / А. М. Слащук, М. Мельник // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. № 9 (393) – Серія : Географічні науки. – 2019. – С. 61-66.
- 26.Сосницька Я. С. Сільське господарство. Структура, тенденції розвитку та екологічні проблеми / Я. С. Сосницька, А. М. Слащук, А. Г. Потапова // Сучасний екологічний стан та перспективи екологічно безпечного стійкого розвитку Волинської області : колект. монографія / [В. О. Фесюк, С.О. Пугач, А. М. Слащук [та ін.] ; за наук. ред. В. О. Фесюка. – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ» : 2016. – С. 20-29.
- 27.Сосницька Я. Особливості трансформаційних змін фермерських господарств у Волинській області: суспільно-географічні дослідження/ Я. Сосницька, А. Слащук, В. Поручинський// Економічна та соціальна географія: Наук. Зб. – 2015. – С. 38-44.
- 28.Соціально-економічна географія України : навч. посіб. / за ред. О. І. Шаблія. – Л. : Світ, 2000.
- 29.Сухий П.О. Агропромисловий комплекс західноукраїнського регіону: монографія / П. О. Сухий. – Чернівці : Рута, 2008.
- 30.Трегобчук В. М. Продовольча безпека в контексті національної безпеки держави / В. М. Трегобчук. – К. : ІЕ НАНУ, 1999.
- 31.Хорунжий М. Й. Організація агропромислових комплексів : підручник / М. Й. Хорунжий. – К. : КНЕУ, 2001.
- 32.Шубравська О. В. Сталий розвиток агропродовольчої системи України / О. В. Шубравська. – К. : ІЕ НАНУ, 2002
- 33.Щекович О. С. Формування пріоритетів та розвиток аграрної політики України: монографія / О. С. Щекович. – К. : ННЦ ІАЕ, 2009.
- 34.Яворська Т. І. Малий бізнес у сільському господарстві : теорія і практика : монографія / Т. І. Яворська – К. : ННЦ ІАЕ, 2012.